
Публикации за борбата със сивия бизнес

Вестник Класа

✓ **12% признават за "плащане на ръка" на пътни полицаи**

http://www.klassa.bg/news/Read/article/161900_12%25+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82+%D0%B7%D0%B0+%22%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%89%D0%B0%D0%BD%D0%B5+%D0%BD%D0%B0+%D1%80%D1%8A%D0%BA%D0%B0%22+%D0%BD%D0%B0+%D0%BF%D1%8A%D1%82%D0%BD%D0%B8+%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%86%D0%B0%D0%B8

Малко над една десета от активните шофьори у нас признават, че в последната една година са плащали пари „на ръка“ на пътни полицаи, за да избегнат глоби и други наказания. Данните са от специалното национално-представително проучване на ББСС „Галъп интернешънъл“ по поръчка на в. „Класа“.

Миналата седмица публикувахме първите данни от специалното проучване на тема поведение на шофьорите по родните пътища. Според данните половината от активно шофиращите признават за един или друг вид пътно нарушение, като най-често признавано провинение беше карането с над 30 км/ч превишение на позволената скорост.

Въпреки че около половината шофиращи у нас признават за пътни нарушения, едва една пета са били глобявани от полицията чрез акт или фиш. 11% са били глобени с фиш, а 8% - с по-тежкото наказание – акт. Най-често глобявани през изминалата година са най-младите шофьори – между 18 и 25 години, жителите на малките градове, столичаните и високостатусните българи. Делът на глобяваните сред тези групи достига до около 23-25% (при средно за страната 19%).

Понастоящем около 14% от активните шофьори у нас признават, че са им отнемани контролни точки и разполагат с по-малко от пълния набор точки (39 при шофьори с достатъчно стаж зад воланата и 27 при т.нар. млади шофьори). Най-висок дял шофьори наказвани с намаляване на броя на контролните точки регистрираме сред мъжете, представителите на възрастовата група 26-40 години, както и т.нар. модерни българи.

При 50% от шофьорите, които открито признават, че са нарушавали правилата за движение по пътищата и едва 19% глобени чрез актове или фишове, резонен остава въпросът за това какъв процент от българите са „почерпили“ пътните полицаи, за да избегнат отнемането на контролни точки и/или книжката и по-високите глоби.

Малко над една десета от активните шофьори у нас не крият, че са се разплащали с органите на реда по пътищата на ръка по неофициален път. Други 8% отказват да отговорят на въпроса. Цели 19% от шофьорите между 18- и 25-годишна възраст признават, че са дали пари на ръка на катаджи, за да отърват акта. Същият процент регистрираме и сред столичаните. 16% от „модерните“ и високостатусните българи също признават за „почерпка“ на пътни полицаи.

Въпреки масово разпространените критики за женското шофиране дамните шофьорки най-рядко попадат сред глобяваните за нарушения на Закона за движение по пътищата. 84% от представителките на нежния пол зад волата не са били глобявани нито с акт, нито с фиш в последната година (което е значително над средното за страната). Едва 7% от тях (при средно за страната 14%) са с намален брой контролни точки, а дамните, които са давали пари на ръка на пътни полицаи, са с 4 процентни пункта под средното за страната.

Изследването е проведено през първите дни на месец февруари, национално представително е и обхваща 1011 пълнолетни българи чрез пряко интервю по домовете. Един процент от извадката отговаря на 58 хиляди души, максималното стандартно статистическо отклонение при 50-процентните дялове е ±3%. Методиката е сравнима с всички ежемесечни редовни сондажи на „Галъп интернешънъл“ в България от 1992 година.

www.news.bg

✓ **Мамят длъжници с фалшиви сметки на НАП**

http://news.ibox.bg/news/id_1913253849

Служители на НАП са засекли нов опит за измама. **От името на приходната агенция до някои фирми и граждани са изпратени уведомления за промяна в банковите сметки на администрацията, подпечатани с фалшив печат.**

В писмата се описват „новите“ **банкови сметки** на НАП, като клиентите се призовават да започнат да **превеждат дължимите данъци** и осигурителни вноски по тях.

Ръководството на НАП вече е **сезирало за измамата прокуратурата, МВР** и ръководството на банката, в която е открита невярната сметка. Изпратени са и съобщения за измамата до всички електронни адреси на клиенти, налични в информационната ѝ система.

От НАП заявявиха, че **не са извършвани промени на банковите сметки** на агенцията и призовават своите клиенти да внасят дължимите суми по досегашните сметки, публикувани в интернет страницата на агенцията - www.nap.bg.

Важни обществено-икономически и политически теми

[вестник Пари](#)

✓ **Лидерите от еврозоната приеха пакта за конкурентоспособност**

<http://pari.bg/static/pdf/pages/03.pdf>

✓ **Някой знае ли какво се случва с икономиката**

<http://pari.bg/static/pdf/pages/08.pdf>

[Вестник Дневник](#)

✓ **Кристофор Павлов, главен икономист на Уникредит Булбанк:**

Отказът от реформи на практика задържа доходите ниски

http://www.dnevnik.bg/intervju/2011/03/13/1058366_kristofor_pavlov_glaven_ikonomist_na_unikredit_bulbank/

Кристофор Павлов е главен икономист на Уникредит Булбанк от 2002 г., като преди това също е работил в банковия и финансовия сектор. Като главен икономист той се занимава с макроикономически изследвания. Групата на италианската "Уникредит" публикува редовни тримесечни доклади с анализи за икономиката на региона на Централна и Източна Европа и по отделни страни, включително и България. С Кристофор Павлов разговаряме за новите предизвикателства и рискове пред българската икономика и банковия сектор в новите реалности на неочаквани нови външни шокове, както и за възможните действия от страна на бизнеса и държавата

Какви са очакванията ви за икономиката на България през 2011 г.? При приемането на бюджет 2011 нямаше как да се отчетат сегашните проблеми в глобален мащаб.

- В момента процесът на възстановяване продължава да бъде движен най-вече от външни за българската икономика фактори. Възстановяването на вътрешното търсене е в началната си фаза и все още е много крехко.

Темповете на растеж на БВП са под стойностите, необходими, за да се предизвика повишаване на доходите и заетостта. Високите нива на дълг в корпоративния сектор, макар и да представляват явление, изолирано едва в няколко отрасли на икономиката, продължават да тежат на скоростта, с която възстановяването протича.

Абсорбирането на загубите в портфейлите на банките, резултат от спада в реалната икономика, още не е завършило и продължава да тежи на скоростта, с която ръстът на кредита се нормализира.

Конвенционалните опции за ускоряване на растежа, свързани с провежданата фискална и парична политика, или са изчерпани, или имат много свито поле за маневри.

Според мен в този контекст не съществува бързо решение на проблемите, пред които стои българската икономика. Това, което трябва да се направи, е да се ускорят реформите, имащи за цел подобряване на конкурентоспособността, за да се създадат предпоставки за повече инвестиции, които да доведат до повече работни места и ръст на доходите.

Какво трябва да направи бизнесът, за да стане по-конкурентен, освен да поставя основателни искания към държавата. Не смятате ли, че голяма част от предприемачите не са свикнали сами истински да се конкурират?

- Ако намекувате, че в годините на прехода много предприемачи натрупаха пари от връзките си с политическия елит и че това прави трудна средата за правене на бизнес за всички останали, които искат да играят честно и почтено, аз съм готов да се съглася. Нещо подобно се случва и със секторите, които привличат много пари от черната икономика.

Представете си, ако имате малък хотел и трябва да се конкурирате с предприемачи, които просто не се интересуват от това точно колко печелят или губят, тъй като парите им са дошли от контрабанда с цигари или измами с ДДС например. В такава ситуация, независимо от това, че предлагате по-конкурентен продукт, няма как да изместите такъв играч от пазара просто защото за него пазарната логика не важи.

Всичко това още веднъж подчертава ангажимента на държавата да създаде среда и да регулира пазара по начин, който ще позволи той (пазарът) да играе успешно преразпределителната си функция, като насочва съществуващите ресурси по най-ефективен начин.

Как може да се реагира в сегашната ситуация - от една страна, увеличаващи се цени на горивата и бунтове в арабския свят, а, от друга - устойчиво покачващи се цени на основни храни в световен мащаб? И двата фактора не зависят от нас, но заплашват икономиката ни.

- Бунтовете в арабския свят ще повлияят на поведението на страните - износителки на петрол, в две посоки. Те ще започнат да харчат по-голяма част от приходите от петрол, защото ще има по-силен натиск това да се направи сега.

Това, разбира се, ще има положителен ефект за световната икономика поне в краткосрочен план и следователно ще даде възможности за повече експорт за арабския свят. При това повече експорт на потребителски стоки, а не на оръжие, където възможностите на България са малки.

На второ място, ще бъдем сведели на по-голям натиск да се инвестира повече в самите арабски икономики. Това е по-скоро отрицателно за България, тъй като капиталовите потоци от богатите на петрол страни към развиващите се пазари ще се редуцират. Ефектът за България се смекчава обаче от факта, че арабските страни традиционно нямат голяма роля като източник на преки чужди инвестиции.

По-високите цени на основните стоки са опасни за световната икономика, тъй като водят до преразпределение на доходи от страните вносителки към тези, които ги произвеждат и изнасят.

Проблемът е в това, че възстановяването в страните - консуматорки на основни стоки, е все още крехко и по-високите цени могат да ги тласнат обратно към рецесия. Затова възстановяването на световната икономика се нуждае от по-ниски цени на основните стоки, включително и на горивата.

Това се осъзнава от всички, въпросът е дали ще се стигне до поведение, наподобяващо кооперативна игра, или опитите за координация и сътрудничество ще се провалят и ще имаме по-лош общ резултат. Ситуацията не е нова за световната икономика, но това, както историята ни показва, не е гаранция за благоприятен изход.

Трайното поскъпване на горивата в каква степен заплашва българската икономика?

- В момента, основният проблем на българската икономика е бавният темп на възстановяване и спадът в заетостта. В този контекст по-високите цени на горивата и храните са лоша новина, тъй като ще подкопаят допълнително покупателната способност на доходите на домакинствата.

Освен това високата инфлация ще доведе до нежелано преразпределение на доход и по-малко стимули за спазване на фискалната дисциплина. Всичко това означава, че е налице риск високата инфлация да измести бавните темпове на възстановяване на икономиката, като основен макроикономически проблем.

Някои смятат, че има шанс високата инфлация да редуцира задлъжнялостта – нещо, което представлява част от проблемите, пред които стоим в момента. Но такъв сценарий е малко вероятен за България, според мен, тъй като с нарастване на инфлацията разходите по обслужване на дълга също ще тръгнат нагоре.

По-високите цени на горивата и храните са проблем, защото наистина тяхната тежест в потребителската кошница е доста по-висока от тази в други страни. Следователно, дори така нареченият вторичен ефект от по-високите цени на горивата и храните да бъде близък до нулата, както нашият основен сценарий предвижда, България изглежда изложена на риск от инфлация в по-голяма степен отколкото останалите развиващи се икономики в Централна и Източна Европа.

Според мен няма много полезни ходове в краткосрочен план. Най-бързият начин да се постави запушалка на инфлацията е да се огледаме за мерки, които могат да подсилват лева, но при фиксиран курс това е невъзможно. По-висока цена на кредита, доколкото БНБ има инструменти да влияе, също няма смисъл, защото по-високата цена на кредита няма как да направи цените на храните и горивата по-ниски.

По подобни причини затягане на фискалната политика също е мярка лишена от икономическа логика, защото имаме инфлация предизвикана от фактори, свързани с предлагането, а не с търсенето както беше в годините на стопанският бум.

В момента трябва да се опитаме да овладеем надигащите се инфлационни очаквания. Надявам се бизнесът осъзнава, че трябва да бъде много предпазлив, защото, ако се изкуши да прехвърли на крайните си клиенти целия инфлационен натиск, на който е изложен, ефектът може да се окаже далеч от очаквания, тъй като е възможно това да отключи нов спад в потреблението, който на свой ред ще удари самите фирми.

Отново идва ролята на компаниите – не е ли редно те да намалят енергоемкостта си, вместо да повишават цените на продукцията си? Защото това ще ни донесе още инфлация, по-малка покупателна способност и свито потребление. Какво да се направи за този омагьосан кръг?

- Да така е. Въвеждането на политики, насочени към по-ефективно използване на енергията, е свързано със значителни потенциални ползи. България използва два-до два и половина пъти повече енергия на единица БВП в сравнение със средното за ЕС.

Секторът на домакинствата държи ключа за решаването на този проблем, тъй като на него се пада около две-трети от общото количество консумирана енергия. Останалото е в корпоративния сектор, като там нещата се подобряват. Компаниите постепенно подменят оборудването и технологиите, с които работят с такива, които са по-енергийно ефективни.

Нека дам един пример за това какво би могло да се направи. По думите на министър Плевнелиев по време на форума "Зелена икономика", организиран от в-к "Капитал" и с помощта на Уникредит Булбанк, санирането само на панелните блокове в страната ще елиминира нуждата от енергийни мощности от порядъка на 1600 мегавата, приблизително колкото проектът за АЕЦ »Белене«. Неговото министерство оценява санирането на приблизително 4 млрд. евро.

Проектът "Белене" се оценява на 6-7 млрд. евро, като рисковете крайната цена да се окаже по-висока, са значителни. Тоест, става въпрос за два, на практика конкуриращи се, проекта, които постигат приблизително един е същ стопански ефект при съществени разлики в разходите, необходими за осъществяването им. С други думи, инвестирането на една и съща сума пари в по-ефективно използване на енергията е свързано с поне 50% по-голяма полза за обществото в сравнение с инвестиция на същата сума в нови мощности за производство на енергия.

Освен това, инвестициите в по-ефективно използване на енергия от домакинствата, в крайна сметка ще доведе и до по-ниски цени за корпоративния сектор, тъй като ще намалее необходимостта от провежданото в момента кръстосано субсидиране на цените. Така ще се подобри конкурентоспособността и ще се намали уязвимостта на българската икономика от нови външни шокове свързани с цените на енергията. Като имаме предвид броя на подобни шокове от началото на прехода, става ясно, че това е кауза, за която си струва да се работи.

Не е ли нужна специална политика по доходите, защото пет от седемте най-бедни икономически айони в ЕС са в България? Компаниите обикновено обвързват ръста на заплатите с производителността, но последната е тяхна задача.

- България е член на ЕС – "клуб", в който членуват едни от най-богатите страни в света. Като се има предвид с какво наследство се оказва икономиката ни на старта на прехода, едва ли е изненада, че в някои региони на страната има висока бедност. Все пак не бива да пропускаме, че две трети от страните в света имат доходи по-ниски от тези в България.

- Мисля, че когато говорим за доходи политиката на реформи, имаща за цел подобряване на конкурентоспособността, няма алтернатива. Това, което често се пропуска, е, че ако няма реформи, които да направят икономиката по-конкурентоспособна, единственият начин тя да остане такава, е да се запази ниска цената на труда.

Следователно изборът, пред който стоим, е или да продължим с реформите, които ще позволят доходите да се увеличат без рискове за макроикономическата стабилност, или да държим цената на труда ниска. Така отказът от реформи, на практика задържа доходите ниски и обрича много хора на бедност.

Комбинацията от макроикономическа стабилност, атрактивна цена на труда и ниски данъци правеха икономиката привлекателна в годините от началото на прехода. Очевидно това не е достатъчно, ако искаме изравняването на доходите в България със средните в ЕС да протича по-бързо отколкото през последните десетина години.

Струва ми се, че това което липсва и е необходимо да се направи, е добре известно от години. Въпросът е има ли достатъчно силна политическа воля, за да се продължат реформите и дали страната има лидери, които имат смелостта да обяснят на обществото какви жертви са необходими днес, за да може националните интереси утре, да бъдат защитени по най-добрия начин.

И преди 1989 г., като член на СИВ, България беше на последно място, и сега - в ЕС, отново сме най-бедната страна-членка. Явно проблемът е някъде в нас? До сега няма правителство, което да е предложило визия за страната за следващите поне 10 години.

- Да, така е нямаме визия за приоритетите на страната в областта на стопанската политика, което прави процесът на изготвяне и промени на регулациите много хаотичен. Ако имахме водещи приоритети, промяната в регулациите щеше да следва тези приоритети, което от своя страна щеше да прави промените в регулаторната среда по-предвидими.

Така бизнесът нямаше да се оплаква, че процесът на регулиране на средата за правене на бизнес е непредвидим и това му създава трудности. Мисля, че политическият елит трябва да направи усилие да дефинира стопанските приоритети на България за един по-дълъг период от време.

Кога България може отново да се върне на радар на чуждите инвеститори, защото последните две години

спадът при тях е доста осезаем? Никой не инвестира тук, просто защото това е България. Кои са секторите, които сега могат да ни направят привлекателни за чужди компании?

- Не мисля, че България е загубила привлекателността си за инвеститорите. Фактите показват, че почти всяко сравнение между макроикономическите показатели на страната сега и преди две години, е в полза на първите.

Това, което по-скоро се промени, са самите инвеститори, без значение дали са чуждестранни или местни. Сега те са по-селективни, не са готови да толерират проекти с прекомерно високо ниво на задлъжнялост и може би най-важното - оценката на риска сега е в много по-голяма степен обвързана с фундаменталните фактори.

Разбира се, има и някои кратко- и средносрочни фактори, които ограничават капиталовите потоци като кризата с правителствения дълг на Гърция например, или риска от бежанска вълна от арабския свят към южните граници на ЕС. България е част от тези южни граници. Друг фактор е и все още крехкото възстановяване на вътрешното търсене. Но влиянието на всички тези фактори върху българската икономика, надявам се, постепенно ще заглъхва през следващите една-две години и потокът от инвестиции към страната ще се възстанови.

Естествено, ще бъде наивно да смятаме, че след приключване на кризата инвестициите отново ще са близко до обемите от преди кризата. Аз лично очаквам преки чужди инвестиции в следващите години да се стабилизират на ниво от между 4 и 5 процента от БВП, и то при условие, че темповете, с които се подобрява бизнес средата, се ускорят.

В дългосрочен план балансът между промяната в цената на труда от една страна и темповете на подобряването на бизнес средата от друга, ще са решаващи за това доколко България ще продължи да привлича инвестиции, и в крайна сметка доколко успешна ще бъде страната в усилията да модернизира икономиката си.

Мерките на правителството допринасят ли за подобряване на инвестиционния имидж на България и бизнес средата?

- Мисля, че стопанската политика, провежданата от правителството, не може да се оцени еднозначно, но все пак без съмнение общият баланс е положителен. Българската икономика се справя по-добре отколкото много външни наблюдатели смятаха преди повече от две години, когато кризата започна. БВП в края на 2010 г. е 3.6% под стойността си през третото тримесечие на 2008 г., когато кризата започна.

Това е по-добър резултат не само от този в балтийските икономики, но и от този в Румъния и Хърватия. Въпреки че заетостта е около 8% по-ниска в сравнение с тази преди кризата, еволюцията на този показател в България се сравнява благоприятно с редица други страни в Централна и Източна Европа. Заплатите и пенсиите в публичния сектор останаха без промяна, в контраст със случващото се в други икономики от региона. Публичните финанси останаха стабилни, без това да изисква увеличаване на данъците.

И може би най-важното, България не допусна криза на платежния баланс, нещо което редица външни наблюдатели вярваха, когато фалитът "Леман Брадърс" предизвика рязък спад в капиталовите потоци. Дефицитът по текущата сметка, който беше смятан за най-острият структурен проблем пред икономиката на старта на кризата, в края на 2010 г. намален до 1% от БВП и се очаква да остане на безрискови нива в обозримо бъдеще, въпреки шока с цените на горивата, който икономиката преживява в момента.

Все пак имаме дълъг списък от неща за правене. На първо място, трябва да редуцираме корупцията, защото повече корупция, в крайна сметка означава повече бедност. От високата корупция губят всички. Няма как при нивата на корупция в момента да изградим общество, което хората да разпознават като социално-справедливо.

На второ място, необходимо е да се подобри балансът между качество и цена на услугите в публичния сектор. Вярно е, че данъците в България са по-ниски от редица други страни, където преразпределението на средства през бюджета като дял от БВП е по-голямо. Само че нека видим какво получава българският данъкоплатец за парите си? Гарантирането на правата на собственост и върховенството на закона понякога се оказва, че съществува само на книга.

Механизмът за разрешаване на спорове работи трудно. Най-малкото, не е ясно колко време е необходимо, за да се стигне до крайно решение на съда, и какви са разходите за това. Качеството на здравеопазването се възприема като неудовлетворително. Макар и в по-малка степен, критиките към образованието също изглеждат оправдани. Инфраструктурата или е недостатъчна, или когато е налична, често се оказва некачествена. Така че, като теглим чертата, представата, че данъците в България са ниски, започва да изглежда неубедителна.

И на трето място, мисля, че се нуждаем от мерки за либерализиране на продуктовите пазари. Мерките трябва да бъдат насочени към намаляване на бариерите за фирмите на входа и на изхода на тези пазари. Това ще доведе до по-добра производителност и намаляване на цените, което може да се окаже ключово и за приемането на страната в еврозоната, тъй като стабилността на цените се очертава като едно от най-големите

предизвикателства от гледна точка на икономическите критерии за членство.

Освен това, либерализирането на продуктовите пазари ще даде тласък на процеса на промяна на структурата на растеж на икономиката, в посока на по-добър баланс между отделните компоненти. Това ще е възможно, тъй като прехвърлянето на капитал и работна сила към секторите с по-добра перспектива ще стане по-лесно, и така ще се осигури по-ефективно използване на ресурсите, и в крайна сметка по-високи темпове на растеж на производителността и доходите.

Как оценявате идеята за създаване на т.н. фискален борд?

- Предложението е добро. Най-малкото то дава повод отново да говорим за ролята на фискалната политика и за това каква държава искаме. Ако искаме държава, чиито обхват се ограничава до основните функции, които най-общо се свеждат до дейности в защита на лицата и тяхната собственост и предоставянето на ограничен набор от обществени стоки - които пазарът среща трудности да предостави, то тогава може да се обсъждат и по-амбициозни цели от тези в предложението.

Например, вместо преразпределение през бюджета измерено чрез съотношението общо бюджетни разходи към БВП от 37%, което възпроизвежда статуквото в момента, може да се запише достигането на 30% през следващите десет години, например. Цифрата от 30% е съвсем условна, защото не съм виждал оценки за това какво струват на бюджета различните му функции.

Подобни оценки за САЩ, обаче сочат, че публични разходи, по-ниски от 20% от БВП, са достатъчни, за да се гарантира финансирането на тези така наречени основни дейности. Представете си само какъв е потенциалът за намаляване на преразпределението през бюджета в резултат на пенсионна и здравна реформи, в които се дава възможност на частния сектор да играе основна, а не спомагателна роля както е в момента.

Мисля, че дефицитът или съответно излишъкът в бюджета трябва да бъде обвързан със случващото се в частния сектор. При липса на самостоятелна парична политика инструментът, с който се балансира икономиката в краткосрочен план, е фискалната политика. Ако в частния сектор има бързо формиране на дисбаланси, фискалната политика трябва да отговори.

Така например, ако има основания да се критикува фискалната политика в годините на стопански бум, то фокусът трябва да е върху това, че при отрицателен баланс между национални спестяванията и инвестициите в частния сектор от 20 и повече процента от БВП, публичният сектор поддържаше положителен баланс от порядъка на 3-4 процента от БВП. Правителството трябваше да поддържа по-големи излишъци в публичните финанси, за да редуцира уязвимостта на икономиката на прага на световната криза.

Разбира се, давам си сметка, че това беше много трудно постижимо от политическа гледна точка: просто защото беше трудно да се устои на изкушението да се харчи повече в добри години. Но може би тъкмо затова е добре да помислим сега за механизми, които ще направят по-лесно за правителството да спестява повече, ако това отново се окаже необходимо в бъдеще.

Каква е прогнозата ви за кредитирането? Не се ли получава и тук един омагьосан кръг, в който се губи притокът на свеж капитал – банките търсят качествени клиенти за финансиране, те обаче са с резерви към ново задлъжняване на този етап. Как ще се излезе от тази ситуация?

- Темповете на кредитиране бавно ще се възстановяват, започвайки от финансирането на промишлеността и ипотечните кредити. Все пак ще е необходимо време, преди ръстът на кредитите да се нормализира. В момента банките абсорбират загубите в техните баланси, предизвикани от спада в реалната икономика.

И въпреки, че по-тежката част от този процес е вече зад нас, той все още не е завършил. Според мен, докато не започне ясно да се очертава края на процеса на абсорбиране на загуби, банките ще бъдат много предпазливи по отношение на евентуално ново разхлабване на условията за кредитиране.

От друга страна, в годините на стопански бум, в отделни сектори на икономиката, беше натрупана значителен по размер задлъжнялост, която включва не само кредити отпуснати от местни банки, но и значителни задължения към нерезиденти. В новите реалности, като че ли тези сектори притежават нива на финансова задлъжнялост, която ще направи банките много селективни при отпускането на нови кредити, което от своя страна също ще бъде сред факторите ограничаващи ръста на кредита през следващите няколко години.

Очевидно банките ще трябва да намерят нови начини да запазят профитабилността си (възможността да печелят), тъй като вече в след кризисния период ще бъде невъзможно да се разчита на бързото нарастване на кредита, като основен двигател за увеличаване на печалбите. Това е може би и най-голямото предизвикателство, пред което самите банки се изправят, тъй като те ще трябва да намерят нови източници на доходи, за да останат привлекателни за инвеститорите

Колко още могат да издържат банките у нас на силно свити доходи и растящи разходи за покриване на просрочия?

- В годините на бума, БНБ осъзна негативните странични ефекти от огромния сок в притока на капитал и се опита да ограничи ръста на кредита. Някъде през 2005 – 2006 г. стана ясно, че при съществуващата рамка на правене на парична политика, обусловена от наличието на паричен съвет, БНБ не разполага с инструменти за ефективен контрол на ръста на кредита.

В отговор, БНБ се отказа от опитите да контролира кредита, но поиска банките да оперират при високи нива на резерви от капитал и ликвидност. Това беше мъдро решение, в резултат на което българските банки на прага на кризата се оказаха с значителни резерви, които според мен ще са достатъчни за абсорбиране на очертаващите се загуби. Това не означава, че няма да има загуби в икономиката, които, разбира се, частично да се прехвърлят и в банковия сектор.

Тези загуби са налице и банките ще трябва да се справят с тях, за да продължат напред. Добрата новина, е че тези загуби не превишават резервите, натрупани от банките в добрите години, и следователно рискът от опасно дестабилизиране на цялата икономика, като последица от ставащото в банковия сектор е незначителен.

На прага на кризата, банките имаха на консолидирано ниво кредити за домакинствата и фирмите от порядъка на грубо 50 млрд. лв. В периода на трудности, който според мен ще продължи някъде от края на 2008 до втората половина на 2012 г., или около четири години, вероятно около 18-20% от тези кредити ще се окажат в някакъв момент просрочени повече от 90 дни. Това, разбира се, не означава, че всички тези кредити ще трябва да се събират по принудителен път.

Освен това, тази оценка не бива да се бърка с относителния дял на несъбираемите кредити спрямо общо кредитите в най-високата си точка, която в съответствие със същия сценарий, се очаква да бъде между 13% и 15%. Така, поне според мен, общо загуби в портфейлите на банките, резултат от кризата в реалната икономика, ще достигнат сума от порядъка на между 4-4.5 млрд. лв. До сега, през 2009 г. и 2010 г., под формата на провизии срещу лоши кредити, банките са абсорбирали 2.4 млрд. лв. от тези общи прогнозираните загуби.

Следователно предполагаемото ниво на допълнителните провизии, които ще бъдат необходими през тази и следващата година - ако предположим четири годишен период за цялостно абсорбиране на загубите - е от порядъка на 1.6 - 2.1 млрд. лв. Както и досега, това ще става за сметка на текущия финансов резултат на банките, без да е необходимо отписване на капитал. Освен това към края на 2010 г., банковата система разполага с капиталов буфер - над този необходим за поддържане на минимално изискваните от БНБ нива, в размер на 2.8 млрд. лв.

В допълнение на това към момента повечето от банките в България вече отговарят на новия стандарт за капиталова адекватност, известен като Базел III, който ще бъде въведен в повечето страни едва след няколко години. Всичко това ме кара да мисля, че на консолидирано ниво банковата система е стабилна и е в състояние да се справи с очакваните трудности, без външна помощ.

Кои са притеснителните фактори в момента за банките у нас?

- Притеснителният сценарий би бил налице, в случай на нови шокове за икономиката, на които не може да се намери или се намира грешно решение от гледна точка на стопанската политика, изостряне на проблеми в реалния сектор, които се прехвърлят в балансите на банките и загубите на банките достигат размери, които ще предизвикат необходимост от допълнителен капитал в значителни пропорции. Все пак, мисля, че към днешна дата сме далече от такъв сценарий.

✓ НСИ отчете: Слаб икономически растеж през 2010 г. и минимум през четвъртото тримесечие

http://www.dnevnik.bg/pazari/2011/03/13/1058421_nsi_otchete_slab_ikonomicheski_rastej_prez_2010_g_i/

Българската икономика е нараснала през 2010 г. три пъти по-малко от официалните правителствени прогнози, въпреки че през четвъртото тримесечие е имало минимум на фона на последните 8 тримесечия. Това показват данните на Националния статистически институт, които се приемат за много по-достоверни от експресните оценки, публикувани на 15 февруари.

Според последната информация на статистиката икономическият растеж за 2010 г. е само 0.2% спрямо предходната (при правителствена прогноза за 0.7%), като само през четвъртото тримесечие е отчетен ръст от 2.1% спрямо третото, а спрямо четвъртото на 2009 г. покачането е с 2.8%. Според експресните оценки тези темпове на растеж бяха по-скромни, което показва, че в края на миналата година оживлението е било още по-осезаемо, отколкото първоначално се предполагаше.

Добрите данни обаче са само привидни и причина за високия растеж през четвъртото тримесечие става изключително ниската база, заложена в края на 2009 г. Оценката за БВП за 2009 г. е ревизирана в посока надолу и свиването вече възлиза 5.5%, а не на 4.9%. Без тази ревизия за 2010 г. щеше да се отчете не минимален растеж, а спад от 0.2%.

"Само за четвъртото тримесечие на 2009 г. пък спадът е ревизиран от 5.8 на 7.6%, поради което и растежът през четвъртото тримесечие на миналата година е по-висок", обясни пред "Дневник" бивш експерт на закритата Агенцията за икономически прогнози и анализи, пожелал анонимност. С това отчасти се обяснява и защо оживлението, отчетено от статистиката, все още не е съпроводено с повишен оптимизъм сред потребителите.

Последното изследване на доходите на домакинствата пък дори показва, че през последното тримесечие на миналата година доходите са се понижали спрямо края на 2009 г., когато икономиката се сви най-сериозно. Сравнение на факторите, движители икономиката, показва, че през миналата година потреблението на домакинствата е на най-ниското си равнище за последните четири години, като то е с 2.7 млрд. лв. по-ниско от върха през 2008 г. (по съпоставими цени на 2000 г.). Инвестициите също в реално изражение са на най-ниското си ниво за последните 5 години, като са дори под стойността им през 2006 г. - с 670 млн. лв. През последното тримесечие на миналата спрямо същото на 2009 г. индустрията е увеличила своя дял в добавената стойност на икономиката с 5.5 процентни пункта и той вече е 33.4%. За сметка на това обаче дейностите в сферата на услугите вече имат дял от 63.3%, което е с 6 процентни пункта по-малко на годишна база, а аграрният добавя 0.5% - до 3.3%. В номинално изражение за цялата 2010 г. БВП възлиза на 70.47 млрд. лв. по текущи цени. Преизчислен в евро, размерът му е 36.033 млрд., а на човек се падат 4786.8 евро. Оптимистично за перспективите се изказа макроикономистът от Центъра за либерални стратегии Георги Ганев. По думите му през тази година в номинално изражение БВП може да надхвърли 20 млрд. лв. в отделни тримесечия и без големи шокове, растежът да се ускори въпреки инфлацията, но отказа да направи по-точна прогноза.

Като причина за подобренията си очаквания той изтъкна оживлението през четвъртото тримесечие на миналата година. Наистина, растежът отчетен през него е заради ниската база в края на 2009 г., но растеж има и спрямо предходното тримесечие, което означава, че наистина има раздвижване и въпросът е то да се запази", коментира той пред "Дневник".

[Вестник Класа](#)

✓ Лешек Хенсел, извънреден и пълномощен посланик на Република Полша в Република България:

България привлича инвеститорите предимно с ниските данъци

http://www.klassa.bg/news/Read/article/161883_%D0%9B%D0%B5%D1%88%D0%B5%D0%BA+%D0%A5%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%B5%D0%BB%2C+%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D1%8A%D0%BD%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD+%D0%B8+%D0%BF%D1%8A%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%89%D0%B5%D0%BD+%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BA+%D0%BD%D0%B0+%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%88%D0%B0+%D0%B2+%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%B0+%D0%B8%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5+%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%BD%D0%BE+%D1%81+%D0%BD%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B5+%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%8A%D1%86%D0%B8

Н. Пр. Лешек Хенсел е посланик на Република Полша у нас от 15 ноември 2010 г. Бил е посланик на Полша в Босна и Херцеговина и съветник в посолствата в Люблина и Будапеща. Завършил е унгарска филология във Варшавския университет и е доктор по хуманитарните науки. Автор е на две книги и няколко десетки научни статии и рецензии.

- Ваше Превъзходителство, най-важната цел на българската дипломация тази година е приемането ни в Шенгенското пространство. Какъв е опитът на Полша в тази област?

- Преди всичко трябва да се подчертае, че Полша притежава една от най-дългите външни граници сред страните от Шенгенското споразумение (1185 км сухоземна граница плюс 440 км морска граница с Балтийско море). Изискванията, поставени на страната ни с цел по-добро интегриране на системите за наблюдение, контрол и охрана на източната граница като най-дългата източна външна граница на Европейския съюз, бяха огромни и многократно надвишаваха полския икономически, технологичен и кадрови потенциал. Тяхното изпълнение без помощта на ЕС би било непостижимо.

Първата стратегия за присъединяване на Полша към Шенген беше разработена през 2001 г. После документът се обновяваше всяка година според изпълнението на поредните задачи, които ни приближаваха към постигането на поставената цел.

Полша се присъедини към Шенген заедно със страни като Словакия, Малта, Чехия, Унгария, Словения, Литва, Латвия и Естония. Още през декември 2006 г. беше разработен график за влизане на тези страни в пространството, който предвиждаше двуетапно протичане на този процес – присъединяване на въздушните и морските граници през декември 2007 г., а през март 2008 г. - на граничните контролнопропускателни пунктове на летищата.

Тук можем да припомним първите оценки, съдържащи се в доклада, изготвен половин година след влизането на Полша в Шенген. Тогава бяха арестувани 350 души, издирвани с европейска заповед за

задържане, а около 600 души, издирвани от полските правоохранителни органи, бяха задържани в чужбина. С една трета се увеличи ефективността на граничната полиция в борбата срещу контрабандата на цигари и алкохол. Чувствително нарасна разкриваемостта на нелегалния внос на алкохол – през първото полугодие на 2007 г. стойността на разкритата контрабанда възлезе на 1,5 млн. полски злоти (790 хил. лева), а през първото полугодие на 2008 г. на почти 3,2 млн. злоти (1,6 млн. лева).

Мисля, че повишаването на сигурността в страните от Шенген е от фундаментално значение. Това е възможно благодарение на факта, че шенгенското законодателство изисква засилено полицейско сътрудничество (благодарение на Шенгенската информационна система) и координация (в рамките на т.нар. бюро СИРЕНЕ) между страните членки.

- Полша не е сред най-големите инвеститори в България. Как да привлечем интереса на полския бизнес?

- България е атрактивна страна за инвеститорите предимно заради ниските данъци – 10% корпоративен данък и 10% данък върху доходите на физическите лица. При избор на място за локализиране на бизнеса си инвеститорите отчитат и други фактори като достъп до пазари за пласиране, прогнози за развитие на тези пазари, достъп до квалифициран персонал, размер на разходите за наемане на служители, атрактивност на системата за насърчаване на инвестициите и др. България притежава много предимства в тези области. Бих искал да отбележа, че Полша също е привлекателна за инвестиции. Тя е страна с развиваща се икономика, голям вътрешен пазар и квалифицирани кадри.

Все повече проекти, които се осъществяват в Полша, са инвестиции, изискващи високотехнологични знания, владеене на чужди езици, знания в областта на маркетинговата култура. Полските предприемачи първо развиват дейността си в Полша и инвестират на нейната територия. Активността на полските фирми намира отражение в оценката на Европейската комисия, която посочва в докладите си, че Полша е лидер на икономическото съживяване в ЕС. В последно време забелязваме по-голям интерес от страна на полските фирми към инвестиране в България. Тази тенденция беше малко замразена поради световната криза. В края на третото тримесечие на 2010 г. общата стойност на полските инвестиции в България е достигнала 116 млн. евро, докато в края на 2006 г. е била 15 млн. евро, а в края на 2004 г. - по-малко от 3 млн. евро. За сравнение българските инвестиции в Полша възлизат на около 2 млн. евро. Ако България иска да привлече чуждестранни инвестиции, включително и полски, трябва да се постарее да бъде максимално атрактивна за инвеститорите в сравнение със съседните страни в региона. Необходими са информационни действия, както и промоция.

- Страна със силна икономика като Полша не изявява желание да се присъединява към еврозоната. На какво се дължи това?

- Влизането на Полша в еврозоната – както и на другите страни от ЕС - беше предопределено в момента на подписването на договора за присъединяване. От датата на приемането ѝ в ЕС Полша, както и България, участва в третия етап на Икономическия и валутен съюз със статут на страна с дерогация. По този начин тя поема задължение в бъдеще да въведе еврото. Едновременно с това полското общество, обявявайки се в референдум за присъединяване към ЕС, на практика подкрепи бъдещата замяна на златата с евро. С цел максимално увеличаване на ползите и шансовете, произтичащи от членството в еврозоната, а също така минимизиране на свързаните с него разходи и рискове, е необходима съответната подготовка за функциониране в общото валутно пространство както в икономически, така и в институционално-правен и организационен план.

През октомври 2010 г. правителството прие Стратегическата рамка на Националния план за въвеждане на еврото, която определя оптималния план за действия, необходими за въвеждането му в Полша.

Определянето на точната дата на присъединяването в момента е невъзможно поради високата степен на несигурност в развитието на бъдещата икономическа обстановка. Намерението на правителството е Полша възможно най-бързо да покрие критериите за номинална конвергенция и други формални изисквания за присъединяване към еврозоната, едновременно отчитайки условията за безопасно въвеждане на общата валута.

- Как според вас източноевропейските страни могат да защитават по-добре интересите си в Брюксел?

- Преди да отговоря на този въпрос, искам да направя една малка забележка. Лично аз не съм привърженик на определянето на страни като Полша или България (защото разбирам, че въпросът се отнася и за тях) като държави от Централна и Южна Европа. Според мен понятието "Източна Европа" е отживелица от предишната епоха, когато Европа се делеше на демократична Западна Европа и комунистически Изток.

Страните от Централна и Южна Европа ги обединява голямо припокриване на становищата относно въпросите от дневния ред на ЕС. Изграждайки коалиции, можем ефективно да осъществяваме националните си интереси, но също така и да действаме в интерес на целия ЕС. Доказа го дебатът по пакета "Климат и енергетика" от 2008 г., иницииран от страните от Вишеградската четворка и техните съюзници. Постигнатият тогава компромис се оказа благоприятен за икономиките на повечето европейски страни. Например сега все по-належащ става въпросът за бързия ръст на цените на храните. В тази връзка премиерите на страните от

Вишеградската група вече сезираха Европейския съвет (на 15 февруари тази година). Това е проблем не само на централния и южния район на Европа, но и на целия ЕС. Той е поредният пример, че регионът и ЕС трябва да действат заедно, за да го решат или поне да го сведат до минимум.

Дължа да подчертая значението на компромиса. Изглежда че вашият въпрос налага гледната точка на една опозиция между държавите от Централна и Южна Европа, от една страна, и ЕС, от друга, но съюзът не е нещо абстрактно. Ние сме тези, които заедно го съставляват. Особено сега, след влизането в сила на Лисабонския договор, ЕС придобива нова форма и нашите страни трябва да вземат активно участие във формирането му.

- Какъв съвет може да даде Полша в усвояването на европейските фондове?

- Полша е определяна като отличник по усвояване на евросредствата. Между другото това каза наскоро и европейският комисар по регионално развитие Йоханес Хан. И сега е така.

През последната година България постигна голям напредък в използването на евросредствата. Отбеляза го и комисарят по бюджетна политика Януш Левандовски, с когото имах възможността да обсъдя този въпрос. Полша винаги е проявявала готовност да сподели с България своите знания, опит и умения в сферата на усвояването. За постигане на тази цел ще спомогне планираното посещение на министъра по управление на средствата от ЕС Томислав Дончев и няколко български чиновници по покана на полския министър на регионалното развитие Елжбета Бенковска. Надяваме се, че посещението ще създаде възможност за сътрудничество както на институционално ниво, така и на ниво местно самоуправление. Скоро в България е планирано посещение на евродепутата Данута Хюбнер, по време на което ще бъде представен полският опит в усвояването на евросредствата.

- България е добре позната туристическа дестинация за поляците. С какво можем да привлечем днес техния интерес?

- Периодът на промените в нашите държави и отварянето им към света означаваха и възможност за прекарване на отпуската в страни, до които пътуванията бяха затруднени не само поради политически, но и икономически причини. Много поляци започнаха да пътуват до Тунис, Гърция, Испания, Турция, Италия и Франция, а през зимата до Словакия, Чехия, Австрия. Понастоящем поляците проявяват все по-голямо желание да изберат България като дестинация на туристическите си пътувания, считайки я за добро място за прекарване на отпуската. Като пример ще приведа статистически данни: през 2010 г. 250 хиляди поляци са посетили България, което е над 6 пъти повече, отколкото напр. през 2001 г., когато полските туристи са били едва 38 хиляди.

- Има ли Полша диверсифицирани източници на енергия? Какъв е процентът на руските доставки на газ?

- Може да прозвучи изненадващо, но обективно погледнато от позиция на енергийната сигурност, Полша е една от най-сигурните страни в ЕС. Вносът на енергийни източници е само 18%, докато средната стойност на този показател за съюза е почти 50%. Делът на внасяния природен газ в полския енергиен микс възлиза на 8% и следователно той не е основното гориво. Годишното потребление на природен газ в Полша е около 14 млрд. куб.м. 63% от това количество се внася от източно направление, предимно от Русия, също и от Узбекистан. Вносът от Германия покрива около 7% от потреблението на газ в страната, а остатъкът, към 30%, се покрива от местния добив. С цел гарантиране сигурността на доставките в Западна (границата с Германия) и Южна Полша (границата с Чехия) се осъществяват проекти за изграждане на междусистемни газови връзки. Разширявани са подземните газови хранилища. В град Швиноуйшче се изгражда терминал за втечен природен газ, който ще даде възможност за доставяне на 5 млрд. куб.м. газ годишно. Целта е структурата на доставките да бъде следната: 40% от източно направление, 30% от западно и северно направление и 30% от собствен добив.

- Вие сте посланик в София сравнително отскоро – от ноември. Какви са впечатленията ви от България? Какво ви харесва най-много тук?

- Аз съм историк любител, мисля, че мога да се изразя така, неосъществен археолог. Тези професии оказват огромно влияние върху начина, по който възприемам България. Посетих тази страна почти преди половин век, когато баща ми ръководеше археологически разкопки в Стърмен близо до река Бяла. Затова възприемам моето идване в България като идване в една страна, която вече малко познавам. Досега успях да посетя Перник, където имах възможността да наблюдавам неговия великолепен кукерски фестивал. Бях в Карлово, родното място на българския национален герой Васил Левски, за да се поклоня пред неговия паметник. Разгледах Пловдив - не само чудесния панаирен център, но и самия град, който се грижи за историята си. Бях във Варна, която помня от времето на летуванията си, а сега я опознах като динамично развиваща се морска метрополия.

✓ **Цените и безработицата превземат изцяло политиката преди изборите**

<http://www.segabg.com/online/new/articlenew.asp?issueid=8622§ionid=2&id=000201>

Икономиката, цените, безработицата, проблемите с кредитите, с една дума - личното благосъстояние ще станат водещи при мотивацията на българите да участват в избори. Наблюдава се отчетлива тенденция към икономизация на обществените настроения. Тези изводи направи шефът на социологическата агенция "Медиана" Кольо Колев въз основа на последното си проучване, направено в периода 1-8 март сред 1003 пълнолетни българи. Данните показват силно ограничено потребление, общ негативизъм по отношение на политиката и страх за бъдещето.

44% от анкетираните заявяват, че рязко са ограничили разходите си вследствие на кризата и ценовия шок. Близо 50 на сто са затегнали леко коланите. И само 8% потребяват както преди. Само незначителните 0.2% твърдят, че са се замогнали. Още по-песимистични са очакванията на хората за следващите три месеца. 52 процента заявяват, че ще трябва да орежат още разходите си, 35% също не изключват по-строги икономии. Само 13% са сигурни, че няма да се лишат от нищо. Мрачни са и очакванията за година напред. 51% са на мнение, че икономическата ситуация ще се влоши, 27 на сто предричат запазване на сегашното положение и едва 10% са оптимисти, че нещата ще се подобрят. А само преди три месеца, през декември 2010 г. положителни очаквания са имали 20%, а процентът на песимистите е бил 35%, сочат сравнителните данни на "Медиана".

С процент и половина са се увеличили домакинствата с двама и повече безработни в сравнение с март м.г. - от 10.5 на 12%. Спрямо благополучната в икономически план 2008 г. пък увеличението е с около 7%. Към днешна дата в близо 39% от семействата има поне един безработен.

Огромна е и делът на хората, затруднени да изплащат кредитите си - 84.8 на сто. Това е най-високият процент от 2007 г. насам, като през този период броят на закъсалите кредитополучатели непрекъснато расте.

Днес 27.6% от българите твърдят, че живеят нормално. Преди година са били 35%.

"Всичко това води до срив на доверието в управлението", е изводът на "Медиана". В резултат ГЕРБ е загубила 4.3% електорална подкрепа за последните три месеца, а личният рейтинг на премиера Бойко Борисов се е сринал с цели 10 пункта, сочат данните от проучването. Напълно се е обърнала положителната тенденция от септември 2009 г., когато 54% са имали доверие на ГЕРБ, а разочарованите са били 14 на сто. Днес близо 50% са разочарованите и едва 21% още вярват на управляващата партия.

При вот сега ГЕРБ ще вземе 23.6%, БСП - 15.8%, ДПС - 5.1%, "Синята коалиция" - 4.4%, "Атака" - 3.9%. "Ако изборите бяха днес, ГЕРБ и "Атака" нямаше да имат мнозинство в парламента", коментира данните Кольо Колев. Огорчението от управлението засега се изразява в нежелание на хората да гласуват. Техният дял е 43 на сто. Според социолога обществената среда е благодатна за появата на алтернатива. Такава обаче все още няма. "Политическият живот е като сексуалният живот на кучето - изведнъж се появява разгонена кучка и от незнайното се появяват множество алтернативи", пошегува се социологът. Той прогнозира, че кризата на доверие към управлението ще продължи да се задълбочава, ако няма ясни позитивни сигнали за икономическото развитие на страната.

С цели 17 процента се е сринал рейтингът на вътрешния министър Цветан Цветанов за последните три месеца. Следващият най-пострадал от скандалите и кризата е премиерът, който вече заема трето място след еврокомисаря Кристалина Георгиева (58%) и президента Георги Първанов (48%). От министрите първенството държи Росен Плевнелиев с 44%, следван от Мирослав Найденов (38%) и Николай Младенов (36%).

[Вестник Капитал](#)

✓ **Цената на борбата с цените**

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2011/03/11/1057712_cenata_na_borbata_s_cenite/

"НЕ! на високите цени на горивата". "Правителството да създаде срочно комисия, която да предприеме незабавни нормативни мерки за регулиране цената на горивата до 2 лева за литър".

Това са част от плакатите по колите на протестиращите, които ще видите на 13 март, ако минете през някоя от бензиностанциите между Пловдив и Стара Загора. Само седмица след като управляващите (предимно в лицето на земеделския министър Мирослав Найденов) показаха, че поне на думи са склонни да пренебрегнат принципите на пазарната икономика, за да успокоят избирателите, исканията за държавна намеса с цел понижаване на цените на поредната поскъпваща стока нараснаха.

Допреди десетина дни на прицел бяха храните. През седмицата дебатът обаче се премести на единствената по-взривоопасна територия - горивата. От началото на годината цените им скочиха с 12% и доближиха нивата от 2008 г., когато котировките на суровия петрол тип брент достигнаха рекордните 147 долара на барел. В петък цените на международните пазари сделки се сключваха на 113-114 долара.

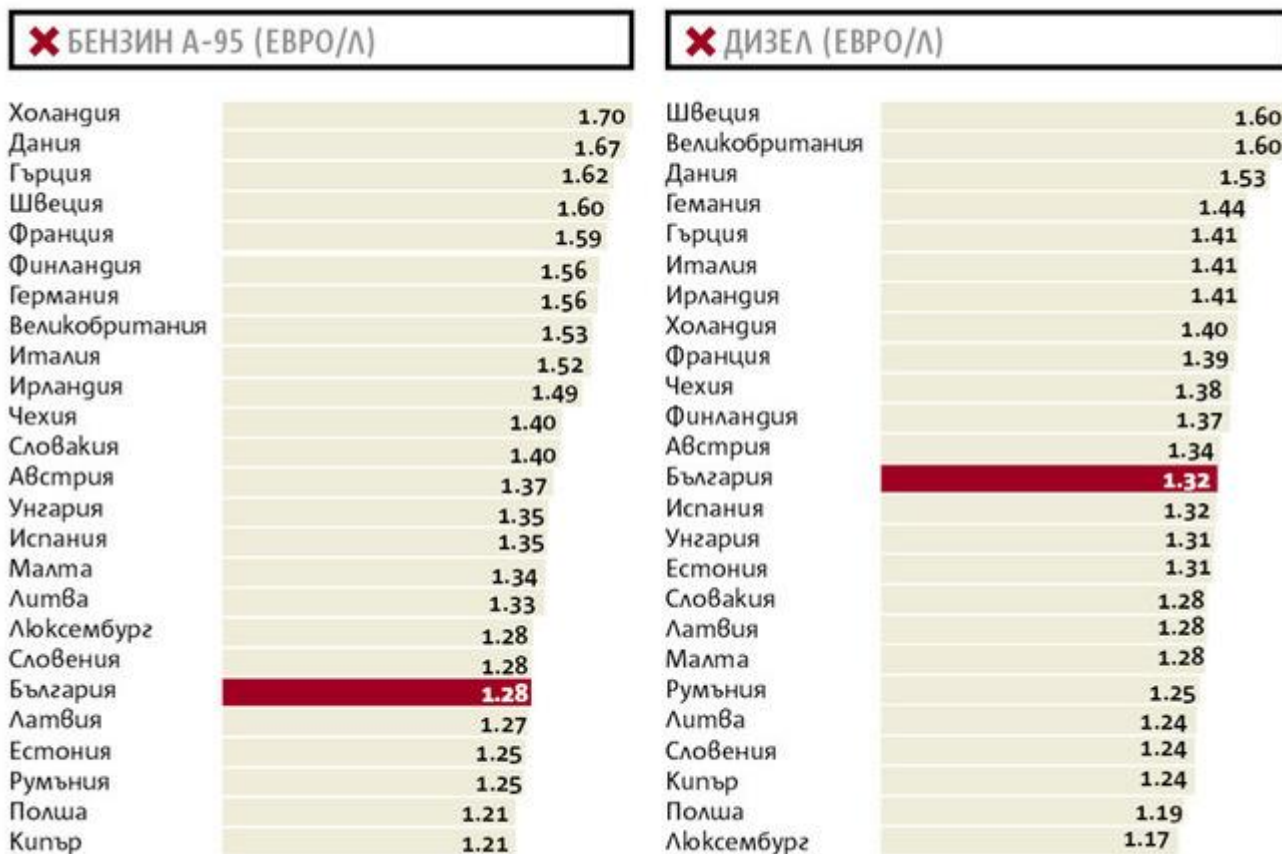
Вярно е, че растящите цени на бензина и производните му косвено се отразяват на цялата икономика и помпат инфлацията нагоре. Тя пък изядва разполагаемия доход на хората и може да доведе до по-бавно възстановяване на икономиката. Безспорно е неприятно. Но намеса на държавата в условия на пазарна икономика не просто е недопустима, а и невъзможна - на малките български изкривени пазари можеш да влияеш лесно, но не и на глобалното търсене и предлагане. И в прокламираното като дясноцентриско правителство на ГЕРБ трябва да знаят това. И все пак предложенията на политици и експерти за озаптяване на инфлационния натиск са многобройни и странни. И варирант от "държавата да регулира цените" до "да се понижат акцизите".

Монополи, картели, спекуланти

Когато цената на горивата тръгне нагоре, това най-пряко се усеща от превозвачите, тъй като те формират около 40% от разходите им. Логично най-крайните искания като това за регулиран пазар дойдоха от тях: "Лукойл" е монополист и печели от това. Зареждаме в цяла Европа и по наши наблюдения цената на горивата в България е най-висока", обясни Ваньо Алексиев, изпълнителен директор на "Биомет". "Ясно е, че заради кризата в Либия суровият петрол расте. Но той е изходната суровина и формира не повече от 30% от стойността на крайния продукт. В същото време разходите на "Лукойл" в България са по-ниски от тези в повечето страни от ЕС, защото заплатите тук са едни от най-ниските. Освен това няма логика дизелът да е по-скъп от бензина", така той аргументира недоволството в бранша.

Инфографика

Увеличаване

*Към 10 март 2011 г., цените са на гребно и варирант според мястото на зареждане

Източник: europe.eu

[Преглед на оригинала](#) Автор: Капитал

[Смаляване](#)

Официалните данни обаче показват, че цената на най-масовия бензин в България е една от най-ниските в ЕС (виж графиките). На другото най-използвано гориво – дизел, е по-скоро между средните в ЕС. Според "Лукойл" последното се дължи на увеличеното потребление и на факта, че за разлика от повечето страни от ЕС България не прилага облекчено облагане с акциз и ДДС. "Ако допреди 7-8 години само 2% от горивата, които са се продавали в България, са били внос, през 2009 г. този процент е 50. Това показва, че пазарът е

гъвкав", твърди Георги Ангелов от "Отворено общество".

Дори и да има съмнения, че има злоупотреба с монопол или картел обаче, това трябва да се докаже от Комисията за защита на конкуренцията (КЗК). Тя вече се самосезира при предишната петролна криза. Резултатът от проверката (докладът не е особено впечатляващ!) не установи злоупотреби с господстващо положение. Сега, не без натиска на транспортния министър Александър Цветков, КЗК обяви, че започва секторен анализ на пазара. Това обаче не означава, че ще се стигне до конкретни проверки за нелоялна конкуренция или злоупотреба с монопол.

На акцизни изпарения

В надпреварата с борбата срещу цените се включиха и политиците. Съпредседателят на "Синята коалиция" Мартин Димитров предложи правителството да настоява в Брюксел за отпадане на минималното ниво на акцизите за горивата. Подобна идея застъпва и макроикономистът от Industry Watch Георги Стоев. Той посочва, че 45-50% от стойността на горивата е акциз и ДДС. В момента обаче ставката, с която се облага дизелът в България, е под минималните в ЕС, а за бензина тя е с едва 4 евро на 1000 л по-висока от допустимия минимум, т.е. цената на литър гориво ще спадне с не повече от 0.8 стотинки. Другият вариант е да се иска специално разрешение от Европейската комисия. "Ако България иска да понижи акцизите си под минималните ставки в ЕС, страната ще трябва да поиска дерогация, но е малко вероятно такава да ви бъде дадена", обясниха за "Капитал" от пресслужбата на Генерална дирекция "Данъчно облагане и митнически съюз" в ЕК.

Финансовият министър Симеон Дянков също обясни, че акцизът на горивата не може да бъде намален. Според него въпросът е дали в България повишението на цените на горивата става по-бързо, отколкото в останалите страни от ЕС.

Ако има препоръки, свързани с акцизното законодателство, които заслужават внимание, то това е искането на превозвачите смеските с биогорива да са с намалено облагане. Както и да се облекчи процедурата при внос на горива. Според превозвачите и собствениците на малки бензиностанции тя е толкова усложнена - трябва да има акцизен склад, митниците искат банкови гаранции и т.н. - че на практика компаниите, които могат да внасят такива продукти, се броят на пръстите на едната ръка.

Цените или бюджетът

Ако управляващите искат да се борят с инфлацията – а не да изпълняват исканията на отделни сектори, най-лесно е да намалят ДДС. Това е данъкът, който облага всички стоки и услуги, потребявани в страната, и тежестта му се разпределя равномерно между най-много хора. А и опасността от инфлация не идва само от увеличаващите се цени на горивата. В световен мащаб в посока нагоре (а някъде и рекордни) са котировките на повечето суровини и храни. България няма как да е изключение.

Друг е въпросът дали бюджетът може да издържи на такава мярка, при положение че за тази година е със заложен дефицит от поне 2 млрд. лв., а косвеният данък е най-големият приходоизточник. Освен това идват избори, а управляващите не дават индикации, че искат да правят реформи и да пестят. "За да намалиш ДДС, трябва да имаш стабилен бюджет. А нашият не е стабилен. Дори и ставката да се понижи с няколко пункта, ако петролът продължава да расте, и тази мярка няма да проработи", убеден е Георги Ангелов.

Георги Стоев обръща внимание на още една скрита резерва – държавните такси, които продължават да растат. В повечето случаи те се плащат от фирмите, а те ги калкулират в цената на стоките и услугите си. От друга страна, поредното поскъпване е добър повод да станем малко по-енергийно ефективни. Това е единственият начин страната и икономиката ни да станат по-малко зависими и при бъдещи шокове да са по-устойчиви. Препоръките на ЕК към правителствата за справяне с предходната петролна криза също бяха в тази посока – насърчаване на енергоспестяващи технологии и транспорт.

"Хората забравят, че реалните им доходи се влияят не само от цените на стоките и услугите, а и от размера на заплатите им. Дали те ще растат - зависи от това как се развива икономиката. Дали ще е с бързи или бавни темпове - зависи от нас: от реформаторските усилия на правителството и желанието му да се подобри средата за правене на бизнес", допълва Ангелов.

А практиката показва, че за малка отворена икономика това никога не се получава чрез държавно свръхрегулиране.